

Til Justis- og Beredskapsdepartementet

Oslo 14. februar 2025

Høringsinnspill fra Norsk Fosterhjemsforening

Høring på endringer i vergemålsloven

Takk for mulighet til å gi innspill til høringen.

Innspillet er gitt ut fra et fosterhjemsperspektiv, hvor barnet bor i fosterhjem, og hvor hensynet til barnets beste er overordnet.

Vi har begrenset oss til å gi innspill til enkelte av endringsforslagene. Lovforslaget foreslår å senke alder for barns adgang til å inngå avtale om bank id til 15 år og tydeliggjøre statsforvalters adgang til oppnevning av midlertidig verge. Videre at barneverntjenesten skal stå på liste over de som kan be statsforvalter vurdere vergespørsmål. Departementet ber om innspill på om forslaget vil ivareta interessene til barn under omsorg der foreldre fortsatt har foreldreansvaret.

Foreningen er i utgangspunktet positiv til forslagene.

1. Innledning overordnet hensyn: Ivaretar dagens regler om vergemål hensynet til fosterbarnets beste?

Vi velger å ta dette punktet med fordi departementet foretar en pågående helhetlig gjennomgang av vergemålsordningen.

Foreningen anser at det er behov for endringer i vergemålsordningen som sikrer barn under omsorg utover forslag i høringen. Det er behov for mer kunnskap for å kartlegge utfordringsbildet.

Norsk Fosterhjemsforening

Tollbugata 8, 0152 OSLO

Tlf: 23 31 54 00 | E-post: post@fosterhjemsforening.no

Foretaksnummer: 956 862 779 MVA

www.fosterhjemsforening.no

Saker hvor omsorgen overtas varierer stort i forhold til foreldres forutsetning for å skjøtte vergeansvaret til barnets beste. Det er derfor viktig at vergespørsmål for barn under omsorg også blir en del av Justisdepartementets særlige fokusområder i arbeid med revidering av vergemålsloven.

Dagens regulering:

Regler om vergemål følger av vergemålsloven. Barn under 18 år er umyndige, og kan ikke forplikte seg rettslig i avtale eller representere seg rettslig med mindre dette er hjemlet i lov. Foreldre med foreldreansvar er barnets verger, og utøver dette i fellesskap. Det er vergen som har ansvar for å ivareta barnets økonomiske interesser og representere barnets interesser rettslig. Etter en omsorgsovertagelse er foreldre fortsatt barnets verge med mindre de er fratatt foreldreansvaret. Det skjer sjelden, og da som oftest som ledd i en adopsjonsprosess. Barn i fosterhjem opplever dermed at de som har omsorgen ikke alltid har nødvendig representasjon, og dermed ikke kan ivareta barnet og barnets behov.

1.1. Grunner til at foreningen ikke anser at dagens regler om vergemål ivaretar barnets behov:

- Foreningens årlige brukerundersøkelser dokumenterer system som ikke fungerer til barnets beste

Foreningen dokumenterer årlig i sin omfattende brukerundersøkelse at et betydelig antall barna under omsorg diskrimineres i forhold til en rekke tjenester som krever signatur/ innsats fra foreldre som verge, som opprettelse av bankkonto, tilgang til vipps, utstedelse av pass, at informasjon fra ulikt hold ikke kommer til fosterforeldre, mm.

Se pkt 2.4. i rapport i denne lenken: [Fosterhjemundersøkelsen | Norsk Fosterhjemsforening](#)

I tillegg vet vi at barn kan oppleve utfordringer med at deres foreldre som verge må signere for lån og stipend i lånekasse og søke digitalt om skoleplass mm.

Dette er en uholdbar situasjon, og brudd på barnets rettigheter.

Barn må få leve mest mulig som vanlige barn, og ikke utsettes for unødige hindre i systemet.

Vi vet det skjer viktig utviklingsarbeid fra departementenes side. Vi viser til arbeid med å løse flere av systemhindringer som for eksempel tilgang til Helsenorge.no, og forslag om utvidete fullmakter for fosterforeldre. I forslag til kvalitetsreform har man, så vidt vi forstår, imidlertid ikke foreslått endring i regler som gjelder vergemål.

- Hindre som gjenstår grunnet dagens vergeregulering:

Det er viktig å avdekke hvilke hindre som gjenstår og som er begrunnet i måter vergespørsmål for barn under omsorg er løst på, og iverksette snarlige endringer.

- Barn på sperret adresse:

Vi stiller et stort spørsmål ved om utsatte barns behov for særskilt beskyttelse ivaretas dersom foreldre fortsatt er verge for barnet i en slik situasjon.

Så vidt vi forstår vil en forelder være verge for barn, selv i situasjoner der barnet bor på sperret adresse på grunn av behov for å beskyttes mot denne forelderens. Som verge har man krav på informasjon som i en slik situasjon kan sette barnets situasjon i fare. Dette baserer vi på brev datert 4.1.23 fra Barne- og familieetaten i Oslo til Justisdepartementet. Henvendelsen gjaldt om det var mulig å tilby banktjenester iht de nye regler i finansavtaleloven til barn på skjult adresse uten at vergene må varsles eller har rett til innsyn. Justisdepartementet anså at det ikke var endring i regler om at spørsmål om barnets oppholdssted/ adresse kan holdes skjult for vergen. (Vi forstår dette slik at adressen som hovedregel ikke unntas.) Departementet viste videre til at i hvilken grad det evt. kan gjøres må bero på lovtolkning av særskilte angitte bestemmelser i så vel barnevernlov som finansavtalelov. Det het videre at spørsmålet om forståelse av disse bestemmelsene måtte eventuelt rettes til de respektive departementene.

- Ansvar for barn under omsorg spres på ulike departement:
Norsk Fosterhjemsforening er bekymret for at arbeid med å ivareta og å beskytte barn under omsorg kan falle mellom ulike departement og ingen tar et helhetlig ansvar for å sikre barns rettigheter og behov for beskyttelse iht barnekonvensjonen.

- Familie og kulturkomiteen er også bekymret for hvorledes vergeordningen fungerer for barn i fosterhjem. Foreningen viser til den viktige flertallsmerkningen i tilknytning til behandling av fosterhjemsmeldingen i år:

*«Komiteen viser til at det i enkelte sammenhenger er utfordringer knyttet til vergeansvaret for fosterbarn. For eksempel skal **verge** varsles og gis anledning til å delta i politiavhør.*

I en konkret sak var det klart at verken fosterforeldrene eller barnevernet, som via rettslig beslutning hadde overtatt omsorgen for barnet, hadde noe vergeansvar. Vergeansvaret lå igjen hos mor. Komiteen viser til at det kan virke som at lovverket ikke ivaretar fosterbarns trygghet i situasjoner hvor foreldre åpenbart ikke bør være verge. Det kan da stilles spørsmål om vi i dag klarer å ivareta fosterbarns beste hva gjelder vergespørsmål. Komiteen imøteser at regjeringen gjør en vurdering av lovverk og praktisering av vergespørsmål for fosterbarn.»

- Vi viser til avgjørelsen i HR-2025-134-U. og barns tilgang til uavhengig representasjon der foreldrevergen ikke kan ivareta barnets interesser. Dette er en sak som også NIM er meget opptatt av.
- Adgang til midlertidig verge iht dagens regler er slik foreningen har erfart en begrenset mulighet på strenge vilkår, og uansett tidsbegrenset. Se våre innspill lenger ned til forslag om endring av regler for midlertidig verge.

- Rett til familieliv og vergemål: Barn under offentlig omsorg er ofte i en sårbar situasjon og har lite rettsikkerhet. Selv der barnet kan ha bodd mange år i fosterhjemmet har ikke barnet krav på at fosterforeldre har noen rettigheter i form av å være verge.

Der barnet har sin vernede rett til familieliv i fosterfamilien iht EMK art 8 bør det innføres regel om at fosterforeldre ha rett til å kunne oppnevnes som barnets verge. Der barn flyttes ut av fosterhjem for eksempel på institusjon, og ikke har foreldre som fungerer, vil barnet være i en ytterst sårbar stilling.

Norsk Fosterhjemsforening

Tollbugata 8, 0152 OSLO

Tlf: 23 31 54 00 | E-post: post@fosterhjemsforening.no

Foretaksnummer: 956 862 779 MVA

www.fosterhjemsforening.no

1.2. Behov for mer kunnskap

Foreningen ber departementet innhente mer kunnskap fra ulike relevante aktører og brukerorganisasjoner som kan bidra til å belyse helhetsbildet om hvordan dagens ordning fungerer for barn under omsorg i vergespørsmål.

Foreningen har i årets fosterhjemsundersøkelse stilt enkelte spørsmål mht vergeordningen og kommer tilbake til departementet når resultat av denne foreligger i mai.

2. Innspill til enkelte av høringsforslagene

Til § 10 - Barns adgang til å inngå avtale om Bank id

Departementet foreslår at alle barn selv skal kunne inngå avtale om digital identifikasjon når de er 15 år. I dag må man være 18 for selv å kunne inngå slik avtale, eller ha signatur begge foreldre der begge er verge for barnet.

Departementet spør om det er riktig aldersgrense, og om det bør innføres generelt en slik regel. Et alternativ er å gi barneverntjenesten myndighet slik det har for å opprette bankkonto for barn hvor omsorg er overtatt, men det vil ikke hjelpe andre barn som ikke er i barnevernet, men hvor foreldrevergene er uenige.

Innspill: Foreningen støtter forslaget om at det er en generell regel på 15 år som gjelder for alle barn. Regel vil ha betydning for barn som ikke har foreldre som samarbeider, eller der barnet er under offentlig omsorg og hvor foreldre er barnets verge.

Bank id for barnet er bla viktig for å kunne benytte bankkonto, og tilgang til vipps. I dag er det mulig å få tilgang til bank id fra fylte 12 år – de fleste banker gir fra 13 år.

Foreningen anser at barnevernet bør gis myndighet til å opprette bank id også for barn under 15, og myndighet til evt. å kunne trekke denne tilbake.

Til § 16 Midlertidig verge

Departementet foreslår å tydeliggjøre regler for statsforvalters adgang til oppnevning av midlertidig verge, men ikke regler om opphør av vergeansvar for foreldre, det skal kun retten gjøre.

Norsk Fosterhjemsforening

Tollbugata 8, 0152 OSLO

Tlf: 23 31 54 00 | E-post: post@fosterhjemsforening.no

Foretaksnummer: 956 862 779 MVA

www.fosterhjemsforening.no

Forslaget lyder:

§ 16 *Hvem som er verge for den mindreårige*

Verge for en mindreårig er den som har foreldreansvar for den mindreårige etter reglene i barneloven, og som *har full rettslig handleevne*. Er den mindreårige uten en *verge som er i stand til å ivareta den mindreåriges interesser*, skal statsforvalteren oppnevne ny eller midlertidig verge.

Det går frem av høringsnotat at man ønsker noe videre adgang for statsforvalter til å oppnevne ny eller midlertidig verge der det helt klart trengs og vil være til det beste for den mindreårige, på grunn av at den nåværende vergen ikke evner å ivareta den mindreåriges interesser, for eksempel er syk, fraværende el ikke følger opp pliktene sine som verge for eksempel ved ikke å ta stilling til spørsmål som krever verge samtykke fra verge slik at barnet ikke får tilgang til nødvendige tjenester.

Departementet spør hva slags faktorer det bør legges vekt på i spørsmål om å utvide adgang til å oppnevne midlertidig verge for barn, og om forslaget ivaretar interessene til barn under omsorg der foreldre fortsatt har foreldreansvaret.

Innspill:

Hovedregelen for barn under omsorg er at deres foreldre fortsatt har foreldreansvaret. Skal hensyn til barn under omsorg ivaretas må regler om midlertidig verge sikre at barn ikke utsettes for hindre grunnet i at den vergen de har ikke ivaretar oppgaven, ref. dagens problemer i punkt 1.1. ovenfor.

Vi mangler i dag systematisert brukererfaring på ordningen midlertidig verge, men har gjennom enkelthenvendelser erfart at tilgang på midlertidig verge i dag ikke ivaretar barns behov. Dagens vilkår «uten fungerende verge» tolkes for strengt.

Vi ber om at det blir innhentet kunnskap om barnas behov for tilgang til midlertidig verge for å kunne oppstille mer treffende kriterier slik at ordning midlertidig verge ivaretar barns behov.

Det bør være rask adgang til å få midlertidig verge der forelderverge ikke ivaretar vergeansvaret til barnets beste. Det bør ikke være vanskelige grensetilfeller eller ordning som ikke er funksjonelle.

Vi anser og behov for å avklare hvor lenge en verge kan være «midlertidig». Adgang må dekke det reelle behovet. Vi stiller også spørsmål ved hva som skjer med eksisterende

Norsk Fosterhjemsforening

Tollbugata 8, 0152 OSLO

Tlf: 23 31 54 00 | E-post: post@fosterhjemsforening.no

Foretaksnummer: 956 862 779 MVA

www.fosterhjemsforening.no

vergers rett til å opptre som verge for barnet, innsynsrett mm i perioden det oppnevnes midlertidig verge for barnet.

Til § 18 tredje ledd

Foreningen støtter forslaget om at statsforvalter kan bestemme at den ene vergen alene skal ha oppgaven som verge for en viss tid eller i visse saker, dersom det er til barnets beste og den andre vergen er ute av stand til å ivareta den mindreåriges interesser. Når det gjelder kriteriet «ute av stand» og hensynene for øvrig viser vi til våre kommentarer i forrige punkt.

§ 56 Rett til å begjære opprettelse eller endring av vergemål

Det foreslås at barnevernet også kommer på liste over instanser som kan fremme begjæring til statsforvalter om opprettelse eller endring av vergemål for barnet

Departementet ber spesielt om tilbakemelding på om forslaget vil ivareta interessene til barn som er under barnevernets omsorg der de biologiske foreldrene fremdeles har foreldreansvaret.

Innspill:

Foreningen anser at barna ikke ivaretas tilstrekkelig med en slik regel. Det er positivt at barnevernet får en slik *rett*, men det må også være en handlings*plikt* for barneverntjenesten til å vurdere og å sikre at barn under omsorg har verger som ivaretar barnets interesser og ivaretar vergesfunksjonen. Vi savner regler som sikrer at barn under omsorg har rettskrav på verge som ivaretar barnets interesser og behov.

3. Innspill til nye løsninger

Vi anser behov for at man ser nærmere på en løsning der vergemål skilles ut fra foreldreansvaret og allerede ved omsorgsovertagelse kan fratras foreldre som en midlertidig eller permanent ordning i de tilfeller der barnets foreldre ikke synes i stand til å forvalte dette ansvaret.

Norsk Fosterhjemsforening

Tollbugata 8, 0152 OSLO

Tlf: 23 31 54 00 | E-post: post@fosterhjemsforening.no

Foretaksnummer: 956 862 779 MVA

www.fosterhjemsforening.no

Siden vergemål er en del av foreldreansvaret reiser vi og spørsmål om det kan være mulig å innføre ordning i barnevernsloven at kun en av foreldrene skal ha foreldreansvar, slik man kan gjøre etter barneloven. I dag er sak om fratagelse av foreldreansvar etter barnevernsloven noe som gjelder begge foreldres foreldreansvar, uten mulighet for å vurdere dette for hver enkelt.

I mange tilfeller vil fosterforeldre være egnet til å ivareta vergefunksjonen for barnet i tilfeller hvor barnet bor i et stabilt fosterhjem.

Norsk Fosterhjemsforening

Tone Granaas
Generalsekretær

Marianne Oftedal
Fagansvarlig